

PRYČ S PŘÍČKAMI !

„Jen málo užitkových předmětů je v Japonsku určeno k dlouhodobému používání. Slaměné sandály, které se vyměňují po určité etapě cesty; tyčinky, které se dávají vždycky nové a po jídle se vyhazují; zasouvací příčky sedzi, jež mohou sloužit jako okna nebo přepážky a dvakrát do roka se nově tapetují... Všechny tyto předměty denní spotřeby ilustrují smířenost Japonců s pomíjivostí.“

Alexandr V. Rjabušin, 1976

Úderné konstataci v nadpisu dnešního povídání jsme ve škole v hodinách českého jazyka říkali věta zvolací. Bývaly takových plné noviny: *Pryč s tyrany a zrádci všemi ! At' žije a sílí nerozborná jednota národů SSSR ! Ani zrno nazmar ! Dost' bolo Havla !* Také v redakčním plánu se vyjímá tahle věta opravdu výrazně a nepominutelně: připomíná politickou agitaci. Jsem rád, že dnes takovéhle sentence už slyšíme spíše jen z reklamy (a od expremiéra Paroubka), pro svou propagandistickou jednoznačnost mají totalitní příchut': *Nedopustíme ! Do not wring ! Raid !*

Nuže tedy opravdu - pryč s příčkami ? Jakoby se tímhle prohlášením předpokládalo, že dnešní rodinný dům je jich plný od sklepa po půdu. A že to kdysi bývalo jinak. Tak se na to pojdme podívat. Ale nejprve pro jistotu: příčkou rozumíme *tenkou a nenosnou stěnu, uloženou kdekoli na stropní konstrukci (tzn. i mimo nosnou zeď), která rozděluje vnitřní prostor na jednotlivé, účelově vymezené části.*

Ocitneme-li se v chalupě z poloviny 19. století, třeba v nějakém z našich skanzenů, je vcelku jedno, bývala-li domovem největšího místního sedláka či jen malého chalupníčka - okouzlí nás půvabem hlavní obytné světnice. Tady se u fortelné pece či později kamen vařilo, u stolu v rohu jedlo, na policích skladovalo stolní i černé nádobí, nad topeništěm se sušilo kdeco, kolovrátek nebo ševcovský verpánek dává tušit, že se tu i „podnikalo“ a obyčejně najdeme v koutě i postel a a nějakou štoudev pro osobní hygienu. Od ranního kohoutího zakokrhání po večerní sfouknutí svíčky či petrolejky se v takové světnici dveře asi netrhly... Nemyslím, že tahle „bukolická selanka“ o společném trávení času v rodině bývala bezkolizní a idylická vždycky: švec zatloukal floky do podrážek, zatímco v rohu v kolébce usínal jeho potomek, sušící se houně páchly tak, že to jedlíkům zvedalo žaludek; pak se sem ke všemu ještě vřítla sousedka se zprávou o tom, že generál Laudon jede přes vesnici, dračkám se rozlétlo peří a stařeček si úlekem polil zpěvník podmáslím...

S přibývajícímí prostředky a pod vlivem městského bytu povstaly postupně i na vesnici další pokoje. První se vyčlenila ložnice, pak salón, jen jídelní stůl dlouho zůstával v kuchyni a trvalo poměrně dlouho, než se přestěhoval do salónu či „pokoje“. Tam ale většinou „ztuhnul“ v jakési odečkované monstrum s broušenou mísou s umělým ovocem, kde se jedlo snad jen o vánocích a svatbách v rodině. Běžné každodenní jídlo se paradoxně smrsklo na nějaký pultík kolem kredence, zažil jsem i večeri na šicím stroji zn. Singer, aby se v pokoji „nenadělalo“. Před rozšířením vysavačů mnohdy ostatně ani nebylo divu...

Hlavní světnice byla tedy „přepříčkována“, smrskla se v pouhopouhou kuchyni, a vznikla jídelna a další místnosti. Běžná dispozice rodinného domu u nás, jak se ustálila v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století, zahrnovala tuto obvyklou „trojkombinaci“: kuchyně se sektorovou umakartovou linkou (asi 12 - 15 m²), jídelna se stolem a šesti židlemi (také asi 12 m²) a obývací pokoj (kolem 20 m²). Realita každodenní všednosti se však ukázala velmi rezistentní: jedlo se v kuchyni a přes jídelnu se nosilo kafe a bábovka do „obýváku“, který měl jediný smysl, totiž sledování televize. Rodinným „oltářem“ přestal být osiřelý jídelní stůl; byl nahrazen „sedačkou“, totiž sestavou dvou křesel a jednoho trojdílného sofa či gauče. Ten šel (s mírnými obtížemi) rozložit v cosi, co snad připomínalo dvojlůžko, takže se tu nejen občas vyspala tchyně nebo návštěva z NDR, ale hlavně šlo odtud sledovat seriály báječného Jaroslava Dietla pěkně vleže...

Příčky tak vlastně rozdělily svět rodinné reality a vedly k určité „atomizaci“ všednodenních rituálů: rodina se kolem stolu už prakticky neshromažďovala, snad jen v neděli - na chalupě.

Teprve v posledních desetiletích architekti zatroubili na poplach a společná světnice (ted' se říká *kontinuální obytný prostor* nebo *rodinný pokoj*) zase začala být „in“. Dalo to dost práce a přesvědčování, než se příčky zbouraly a kuchyňská linka se objevila, světe zboř se!, třeba vedle knihovny. Nutnou podmínkou byly přirozeně domácí technické zázraky jako centrální vysavač (drobky a ostatní nezdoby se jednoduše nametou do štěrbiny ve zdi, která je spolkně), myčka („sklad špinavého nádobí“) či digestoř (účinný odsavač par - a svůj come back může slavit i dršťková polévka!). Bez příček tu najednou stojíme v kdysi nevídaném prostoru o 50 či 60 m² a dobře se nám dýchá... (Snad ještě pořídit dědovi k televizi sluchátka, aby mu to pořád tak „neřvalo“...).

Vynechávání příček však může pokračovat. Připojit a „vtáhnout do hry“ se dají dětské pokoje, pracovna, ba i ložnice. Prostor se dále otevře, doslova provzdušní, zvětší, a tím i ozvláštší. Klade to však už značné nároky rázu výtvarného a hlavně technického. Správně

poznává Anny Friisová ve své knize *Dům*: „Některé novější byty mají jeden velký prostor, kde lze v případě potřeby oddělit zónu spaní od zóny obývacího pokoje posuvnou stěnou. V takovém případě musí být stěny natřeny neutrální barvou, aby obě zóny byly v souladu.“ A opravdu: představte si dětskou ložnici, vyzdobenou tapetami s motivy Kulihráškových dobrodružství na Sluneční pasece, otevřenou do vašeho funkcionalisticky zařízeného obývacího pokoje ! Větší problém však většinou představuje dobrá mechanika posuvu takové dělící příčky a také její akustický útlum: Žofinka přece potřebuje spát, i když v rodinném pokoji právě probíhá nějaké to *soirée*. A posuvná příčka, uspokojivá z akustického hlediska, bývá hodně drahá záležitost.

A *propos* - zvuková izolace. Žádná norma, která by specifikovala požadavky na zvukovou izolaci mezi místnostmi v rodinném domě, zaplat'bůh, neexistuje. Pro bytové domy však ano - a snad by bylo rozumné držet se jich i v tak „soukromém případě“, jaký představuje rodinný dům. Pro stěnu zde platí hodnota 42 dB. A ještě jedno zajímavé číslo: ať už vás od souseda v řadovém domě nebo dvojdomku dělí jakákoli stavební stěna, musí mít zvukovou izolaci 57 dB. Dlužno podotknout, že i tohle bývá dost častý zdroj sousedských nevraživostí.

Jednou z příčin nepříliš velké obliby dřevěných rodinných domů u nás je malý akustický útlum konstrukcí uvnitř takového domu. Zvuk tlumí hmota, zatímco taková dřevěná či sádkartonová příčka je pro podobný úkol příliš „lehká váha“. Přijde mi proto logické, projektují-li dům z těchto lehkých materiálů, aby jeho dispozice byla zcela důsledně zónována na denní a noční část. Pokud mezi nimi není zděná příčka, probírám s klientem vždycky možnost vložit sem, mezi obě zóny, ještě nějakou vnitřní „předsíň“, která by byla jakýmsi zvukovým filtrem. Také dětské pokoje se vyplatí od manželské ložnice oddělit např. pracovní, jinak si zaděláte na pěkné problémy. Ne každý totiž dokáže v klidu odpočívat, když si jeho třináctiletý synek hraje vedle počítačovou hru *Olbřímí virové útočí !*, doprovázenou zvukovými efekty pukajících chitinových těl. Nebo naopak: manželka se může v těch nejkrásnějších chvílích cítit hodně nesvá, aby děti nic nezaslechly...

Ilustroval jsem tenhle článek v úvodu japonským citátem záměrně. Japonci jsou opravdoví, nedostižní mistři v užívání pohyblivých příček, pomocí nichž dokáží během okamžiku zcela proměnit interiér svých domů. Šintoismus i buddhismus, hluboce zakořeněné v jejich národní filosofické tradici, vnesly do obecného povědomí představu o pomíjivosti a dočasnosti veškerého jsoucna. Myšlenka dovršitelnosti je ovšem s takovouhle proměnlivostí neslučitelná a to znamenalo zásadně i vztah Japonců k hmotnému prostředí všeobecně a k bydlení zvláště. Obdivuji ony pověstné lehké japonské poloprůsvitné i neprůsvitné dělící příčky, zvané *sedzi*:

z kuchyně se stane jídelna, čajový salón a z něj ložnice, jen se z příslušné niky vyndají rohože *tata* (které se také každý podzim vyměňují), rozloží se na podlahu a dekorace pro novou scénu je hotova. K takovýmto proměnám je ovšem nezbytné, aby vše bylo řešeno s minimem věcí a maximální neutralitou. Odtud také pramení ona zvláštní „prázdnota“ a současně prostorová mnohotvárnost a také určitá záhadnost japonského domu, který bývá občas nazýván *střecha nad prázdnotou*.

Vztah tuzemce k mobilním příčkám je ale většinou jiný. Počáteční okouzlení rychle vyprchá a příčka se pak „zaparkuje“ na dlouhé dny, týdny či dokonce měsíce v pozici, která představuje podle obyvatel domu určité optimum pro veškeré rodinné děje uvnitř domu. To ovšem znamená opravdu zmařené náklady: příčka měla být provedena jako fixní s mnohem menšími prostředky a lepšími zvukově izolačními vlastnostmi - nebo neměla být provedena vůbec.

Podobně jako u obytných prostor domu, kde se alespoň kontinuální spojení kuchyně s jídelnou a obývacím pokojem už v podstatě vžilo a stalo normou, lze něco podobného doporučit většinou i u jeho technických a provozních prostor. Prát prádlo se dá i v kotelně (plynové či elektro), kde je ho s výhodou možné i usušit na šňůrách klasickým způsobem. Přidejme dveře někam do zahrady, výlevku, boiler, pohotovostní WC pro použití bez přezouvání, centrální vysavač, krabice na separovaný sběr, regály na domácí nářadí, prací prostředky, koště, kbelík, věšák na montérky, co nosíme po zahradě atd. - a máme ideální zadní vstup do domu. Další prostor, který opravdu není třeba dělit ...

Příčky lze tedy oproti starším představám o bydlení opravdu do značné míry redukovat. Pokud jde o obytné partie domu, vždy je to otázka vybalancování správné polohy mezi tím, udržet alespoň při některých činnostech rodinu pohromadě na straně jedné - a na straně druhé se z přemíry vzájemných interakcí nepominout.

Ing. arch. Jan Rampich